

Teknisk bilag. Baggrund for og monitorering af Open Access Strategi 2018-2025

1. Formål med Open Access

Open Access er fri og gratis adgang for alle til forskningsresultaterne i form af publikationer i tidsskrifter og konferencaserier. Open Access letter således samfundets adgang til, indsiget i og udnyttelse af forskningsresultaterne.

Open Access er en del af en fælles europæisk bestræbelse mod at realisere Open Science - at åbne, tilgængeliggøre og nyttiggøre forskningen til gavn for samfundet. Open Access realiseres i Danmark i et samarbejde mellem forskningsinstitutionerne, forskningsfondene (offentlige som private), Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek (DEFF) og Uddannelses- og Forskningsministeriet.

23.april 2018

Styrelsen for Forskning og Uddannelse

Forskning og Forskningsbaserede Uddannelser

2. Målsætning og forudsætninger for Open Access

Målsætning

At der fra 2025 og frem er uhindret, digital adgang for alle til alle fagfællebedømte forskningsartikler fra danske forskningsinstitutioner - med maksimalt 12 måneders forsinkelse.

Bredgade 40
1260 København K
Tel. 3544 6200
Fax 3544 6201
sfu@ufm.dk
www.ufm.dk

CVR-nr. 1991 8440

Forudsætninger

1. At DEFF, forskningsbibliotekerne og forskningsinstitutionerne i god tid inden 2025, gennem forhandlinger med forlagene, arbejder for aftaler, der tillader etablering af Open Access til alle publikationer med maksimalt 12 måneders forsinkelse.
2. At forskerne og forskningsinstitutionerne løbende og til fulde udnytter de forhandlede rettigheder til at etablere Open Access, således at målsætningen er opfyldt senest i 2025.
3. At forskningsinstitutioner, forskningsfonde og UFM løbende monitorerer og stimulerer realiseringen af denne strategi.

Sagsbehandler
Hanne-Louise Kirkegaard
Tel. 72318246
hki@ufm.dk

Ref.-nr.
17/062761-09

3. Realisering af forudsætninger

Tilsammen baner realiseringen af de tre forudsætninger vejen for en fuld realisering af strategiens målsætning.

3.1 Forhandling af rettigheder til Open Access

At DEFF, forskningsbibliotekerne og forskningsinstitutionerne i god tid inden 2025, gennem forhandlinger med forlagene, arbejder for aftaler med forlagene, der tillader etablering af Open Access til alle publikationer med maksimalt 12 måneders forsinkelse.

DEFF og forskningsbibliotekerne forhandler løbende licensaftaler med de videnskabelige forlag. Her fastsættes de årlige licensomkostninger og adgangsbetingelser til at læse og downloade artikler, herunder rettigheder til at etablere Open Access. En mindre gruppe meget store forlag dominerer markedet, således omfatter aftalen med Elsevier alene ca. 2.500 videnskabelige tidsskrifter.

I 2018 giver licensaftaler og andre forlagsbestemmelser danske forskere og deres institutioner ret til at etablere Open Access til 75 % af årets forskningspublikationer, mens de resterende 25 % er blokeret for etablering af Open Access uden urimelige meromkostninger.

DEFF og forskningsbibliotekerne bør arbejde for at gennemføre forhandlinger med forlagene, der snarest muligt giver danske forskere og institutioner ret til at etablere Open Access til 100 % af årets forskningspublikationer - med maksimalt 12 måneders forsinkelse.

Styrelsen for Forskning og
Uddannelse

Den nationale strategi vil udgøre en løftestang for DEFF og forskningsbibliotekerne i disse forhandlinger, der ofte vil være vanskelige og langstrakte. Forhandlingerne bør derfor basere sig på en løbende dialog med og støtte fra universiteternes og forskningsinstitutionernes ledelser. Ikke mindst de tyske og hollandske erfaringer viser, at aktiv støtte fra de nationale rektorkollegier er afgørende for forhandlingsstyrken og udfaldet. Endvidere vælger forlagene til tider at lægge pres på forhandlingerne ved at (true med) at lukke for adgangen til den nyeste litteratur, en situation, der forudsætter tæt dialog mellem de nationale forhandlere og de nationale institutionsledelser.

3.2 Udnyttelse af rettigheder til Open Access

At forskerne og forskningsinstitutionerne løbende og til fulde udnytter de forhandlede rettigheder til at etablere Open Access, således at strategiens målsætning er opfyldt senest i 2025.

I 2018 giver licensaftaler og andre forlagsbestemmelser danske forskere og deres institutioner ret til at etablere Open Access til 75 % af årets forskningspublikationer, mens den nationale måling viser, at kun 1/2 af dette potentiale bliver udnyttet.

Der er således behov for en forstærket indsats, der i første omgang udnytter de allerede opnåede rettigheder til fulde og dernæst udnytter de kommende forhandlingsresultater, der inden 2015 bør give ret til at etablere Open Access til 100 % af årets forskningspublikationer - med maksimalt 12 måneders forsinkelse.

De seneste nationale målinger viser heldigvis en lovende udvikling ved de universiteter, der har sat fokus på opgaven. Universiteternes/forskernes Open Access realisering kan fremmes ved at ledelsen på universiteterne stiller krav til forskerne – f.eks. via Open Access politikker og procedurer – der håndhæves og eventuelt anvendes i meriteringen af den enkelte forsker. Universiteterne kan derudover fremme Open Access ved at oprette støttefunktioner, der konkret hjælper forskerne med at gøre deres artikler offentligt tilgængelige – evt. ved at universitetsbibliotekerne udfører store dele af arbejdet.

3.3 Monitorering og stimulering af Open Access

At forskningsinstitutioner, forskningsfonde og ministeriet løbende monitorerer og stimulerer realiseringen af denne strategi.

For at kunne følge, stimulere og styre udviklingen må såvel forskningsfonde, universiteter som UFM løbende måle fremskridtene, hvad angår rettigheder til Open Access såvel som udnyttelsen af disse rettigheder og dermed realiseringen af strategiens målsætning.

Både offentlige og private forskningsfondes Open Access-politikker er naturligvis et vigtigt element i arbejdet med fremme af Open Access. Det gælder særligt, hvis fondene følger op på politikkerne, herunder at politikkerne får konsekvenser for bevillingsmodtagere, hvis de forsømmer at offentliggøre deres forskningsresultater i Open Access. Det kan f.eks. være indeholdelse af dele af bevillingen.

**Styrelsen for Forskning og
Uddannelse**

Forskningsinstitutionerne bør ligeledes understøtte en fremdrift gennem løbende at måle og vurdere de lokale indsatser og resultater i forhold til den nationale strategi og dens mål. Dette kan gøres på institutions-, fakultets- og institutniveau og bør inddrages i den normale ledelsesdialog om ressourcer og resultater. Som tidligere nævnt kan Open Access også indgå i meriteringen af den enkelte forsker.

Endelig bør UFM på nationalt plan understøtte fremdrift ved årligt at måle institutionernes resultater og vurdere disses andele i realiseringen af den nationale strategi. Dette bør indgå i UFM's løbende dialog med institutionerne om ressourcer og resultater.

4. Nationale måltal og resultatmålinger

4.1 Målsætning

At der fra 2025 og frem er uhindret, digital adgang for alle til alle fagfællebedømte forskningsartikler fra danske forskningsinstitutioner - med maksimalt 12 måneders forsinkelse.

Udgangspunktet er seneste måling fra første kvartal af 2018, der viser 36 % Open Access, inklusive publikationer med et helt års forsinket OA. Dette er en stigning på 13 procentpoint i forhold til 2017, hvor 23 % af publikationerne var Open Access. Med udgangspunkt i denne fremgang kombineret med en øget opmærksomhed på Open Access blandt institutionerne sættes den årlige vækst til godt 9 procentpoint. Herved fremkommer nedenstående jævne forløb frem mod 100 % Open Access i 2025:

MÅLEÅR	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Realiseret OA	36	45	54	63	73	82	91	100

4.2 Forudsætning 1: Rettigheder til Open Access

At DEFF, forskningsbibliotekerne og forskningsinstitutionerne i god tid inden 2025 forhandler aftaler med forlagene, der tillader etablering af Open Access til alle publikationer med de maksimale 12 måneders forsinkelse.

Udgangspunktet er seneste måling fra første kvartal af 2018, der viser rettigheder til at etablere Open Access til 75 % af årets forskningspublikationer, mens de resterende 25 % er blokeret for Open Access. Rettighederne bør øges til at dække 100 % senest i 2025, hvorfor den udjævnede årlige vækst er sat til ca. 3,5 procentpoint. Som det fremgår af tabellen nedenfor, falder omfanget af blokeret Open Access i konsekvens heraf fra 25 % til 0 %.

I praksis vil denne udvikling næppe forløbe jævnt, da den afhænger af forhandlingerne med de store forlag, der gennemføres med års mellemrum. Forhandlingen med langt det største forlag, Elsevier, indledes således allerede i 2018, hvorfor en betydelig stigning kan være nært forestående.

Styrelsen for Forskning og
Uddannelse

MÅLEÅR	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Ret til OA	75	79	82	86	89	93	96	100
Blokeret OA	25	21	18	14	11	7	4	0

4.3 Forudsætning 2: Udnyttelse af rettigheder

At forskerne og forskningsinstitutionerne løbende og til fulde udnytter de forhandlede rettigheder til at etablere Open Access, således at strategiens målsætning er opfyldt senest i 2025.

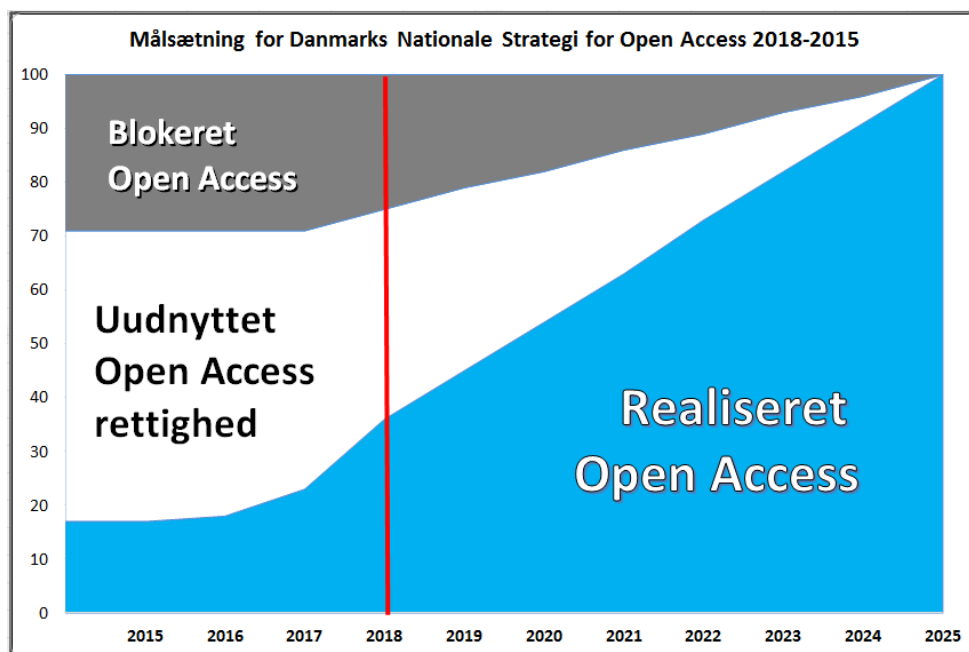
Udgangspunktet er seneste måling fra første kvartal af 2018, der viser 36 % publikationer med realiseret Open Access og 39 % publikationer med uudnyttede Open Access-rettigheder. Ved blot at udnytte de allerede eksisterende rettigheder vil forskningsinstitutionerne kunne opnå 75 % Open Access.

De ovennævnte forhandlinger bør dog resultere i en væsentlig udvidelse af disse rettigheder frem mod 100 % i god tid inden 2025. Tabellen nedenfor viser måltallene ved en jævn nedbringelse af forskningsinstitutionernes manglende udnyttelse af rettighederne fra 39 % i 2018 til 0 % i 2025, svarende til en nedgang på ca. 6 procentpoint årligt.

MÅLEÅR	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Ret til OA	75	79	82	86	89	93	96	100
Realiseret OA	36	45	54	63	73	82	91	100
Udnyttet ret	39	34	28	23	16	11	5	0

4.4 Samlet visualisering af strategiens målsætning og forudsætninger

Grafen nedenfor viser forløbet frem mod 2025-målsætningen og dets sammenhæng med indfrielsen af strategiens forudsætninger:

Styrelsen for Forskning og
Uddannelse